

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת אחרי מות - קדושים תשפ"ג

• כס"ד •

דרך לימוד התורה - כעץ שתול על פלגי מים

בעת קבוע ומקבל פרס אם עולה, ע"כ. אמנם על ענין זה, היות 'עסוק', על כך אין מקבלים שכר בכללים, ובזה יוכל להתקיים ברווחא קביעות העתים.

צריך לידע שכדי לזכות לקנייני התורה ולכתרה של תורה צריך ליתן משהו, לוותר על דברים מסוימים, והנה הבחירה על עצם הלימוד היא בחירה כללית והיא נחלת הכלל, אבל כשיוסיף להתחזק בה זוהי התעלות, הוא נתעלה.

טיפין טיפין על לב האדם

איתא באבות דרבי נתן (פ"ו) ושותה בצמא את דבריהם זה רבי עקיבא, מה היה תחילתו של ר"ע, אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום, פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר מי חקק אבן זו, אמרו לו המים שתדיר נופלים עליה בכל יום, אמרו לו עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים, מיד היה ר"ע דן ק"ו בעצמו, מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כברזל עאכו"כ שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם, מיד חזר ללמוד תורה וכו' ע"כ, והביאור בזה הוא שבתחילה כשלמד נתייאש, כי לא בפעם אחת נעשה "רבי עקיבא", עד שראה את המים שנופלים "תדיר" על האבן ונחקק האבן, או אז הבין כי זוהי כוחה של הקביעות והתדירות, שהרי אם כל המים היו נשפכים בבת אחת, לא היתה נשחקת האבן כלל, ורק ע"י טיפין טיפין בקביעות נחקק, וכך הוא לב האדם שיחקק ע"י לימוד קבוע ותדיר, וחזר לתלמודו עד שנעשה רבי עקיבא, וזהו שהסמיכו זאת על המשנה "והיו שותה בצמא את דבריהם" כי זהו ענין הצמאון להיות צמא לכל דבר באשר זהו קביעותו ועניינו, לא רק מתוך הרגל בעלמא.

יש אנשים, שאף אחד אינו חושב לבוא אליהם באמצע הלימוד, רואים בחוש שהם עסוקים 'באמצע' דבר ולא ניתן להפריע, וכפי שראינו אצל רבינו הגדול מרן האבי עזרי זיע"א שלא היה שייך להפסיקו באמצע לימודו, כי כל מי שראה אותו לומד ועוסק בתורה ראה שהוא כולו שקוע ותפוס בלימודו, וכמו מי שסופר ומונה מעות ודאי שלא יבא מאן דהו להפסיקו ולו לרגע קט, כי יודע הוא שעל ידי זה יפסיד הלה את החשבון היכן הוא אוהז, כמו כן מי שמכין 'שיעור' מבינים שאי אפשר להפריעו כי הוא באמצע הכנת השיעור, ועליו להשריש כי כן היא המדה כשאנו עוסקים בתורה בכל מצב שהוא, תמיד אנחנו 'באמצע', והרי זה דומה למי שיעירוהו באמצע שנתו לספר לו חדשות שבדאי יכעס מאד וירטן: מה לכם כי תריבו על שנתי "וואס ברענט עס, ס'איז פיקוח נפש?", ויותר מכך צריך להיות בעסק התורה.

הנקודה היא לא רק התמדה וניצול הזמן, אלא אופן העסק והשקיעות, אפשר ללמוד בכל ימי חייו ולא מגיעים לשום דרגא כי מעולם לא היו 'באמצע' הלימוד, ואף שאי אפשר לקנות הכל בבת אחת, אבל צריך לקבוע סדר אחד שבו הוא 'באמצע', את זה צריכים אנו להשריש בליבנו.

כוונת ברכת התורה

וראוי וצריך לכוון בברכת התורה בגדולת קדושת התורה, וזהו לשון הטור (סי"ז): "ועוד יש ברכה אחרת על התורה וכו' אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וכו', ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני, איך בחר בנו מכל האומות, וקרבתו לפני הר סיני, והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה - שהיא בית חיינו, כלי חמדתי שהיה משתעשע בו בכל יום", ע"כ. ועיי"ש בב"ח שבזה מתקיים מצוות זכירת מעמד הר סיני, ואם כך נרגיש שזהו 'בית חיינו' זה יפעל

לימוד התורה כצורתה

שונה בתכלית תפיסת האברכים מתפיסת הבחורים. כי בעוד בחור בן ישיבה בטוח הוא ללא שום ספק כי על ידי חג השבועות - זמן מתן תורתנו - הוא יהפך וישתנה לאדם אחר לגמרי, וזה נותן לו כוחות חדשים, אבל אברך מבין ויודע שמעטים המה שנהפכו לאנשים אחרים לגמרי על ידי יום זה, באופן כללי כל אחד לפי מה שהוא נשאר במסגרתו ובמגבלותיו בו הוא חי תמיד. אולם, כיון שרוצים אנו באמת להשתנות, ולרכוש בחג זה קנייני נצח, אם כן, מה היא הדרך.

והנה, אף אם לומדים ועוסקים בתורה משך כל היום, יש ענין נוסף וחשוב בצורת הלימוד, והוא, להיות 'קבוע' בלימוד, והוא מה שנקרא בדברי חז"ל "קביעות עתים לתורה", ובשו"ע (קנה"א) ז"ל "ויקבע עת ללמוד וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה", ע"כ. ודוקא אצלנו הבני תורה שכל היום עסוקים בלימוד התורה, יכול ח"ו להיות שכל איזו הפרעה קטנה גורמת להפסק באמצע הלימוד, הוא יכול לשמוע באמצע הלימוד כל מיני חדשות למיניהם, הוא יכול ללכת לסדר כל מיני עניינים. וצריך לדעת שעיקר החילוק בין צדיק לרשע הוא בשיעור הקביעות, וכמו שאמר דוד המלך בתהלים (א) "אשרי האיש... ובתורתו יגה יומם ולילה, לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח", זוהי מהות הרשע, כל דבר קטן מסיח את דעתו כמוץ אשר תדפנו הרוח, ובמס' אבות (פ"ג, י"ז) דרש ראב"ע קרא שיהו שרשיו מרובין שאפי' כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו.

"עומדים היינו באמצע ביאור דברי התוספות"

מסופר על הגאון רבי דוד בלינדער ז"ל מסלוצק [רבו של רבנו מרנא הגר"ח מבריסק זיע"א] שלמד עם תלמידיו בתקופת הקנטוניסטיים - חטיפת הילדים לעבודת הצבא, ועקירתם ממשפחותיהם לעשרות שנים, ומפחד החוטפים היו הילדים מתחבאים במרתפים ובמקומות מסתור, תקופת המחבוא נמשכה שבועות רבים וחלילה היה לרבי דוד לבטל את הילדים מתלמוד תורה כל אותה עת, היה רבי דוד מתחבא יחד עמם ולומד איתם במקומות מסתורם, כאשר הגיע עת החטיפות והילדים נחבאו ואינם, התגייסה המשטרה לחפשם, עבר אחד השוטרים ליד המרתף ושמע קול לימוד בוקע ממעמקי האדמה, נכנס פנימה וחשף את המחבוא, תפס את אחד הילדים והחל לגוררו החוצה, קם רבי דוד וסטר לשוטרי על לחיו... היה זה מעשה נורא, אין לנו מושג מה היתה משמעותו באותם ימים - לסטור לשומר הממלא את תפקידו מטעם הצאר, הדבר גבל במרידה במלכות! בקושי רב השקיטו את העינין. פנה מרנא ה"בית הלוי" אל רבי דוד ושאלו "ר' דוד, הכיצד זה העזתם לסתור לשוטרי?" התנצל רבי דוד וענה: "אימין לי רבינו שלא עשיתי זאת בכוונה תחילה, הנני ואסביר זאת לרבינו, הנה, עומדים היינו באמצע ביאור דברי התוס', ופתאום נכנס איזה גוי, תפס ילד והתחיל לגוררו החוצה, הן היה זה באמצע ההסבר בתוס'! הוא בא והפריע לנו באמצע... באמצע הסברא של התוס'", [שנים רבות לאחר מכן הגיע נכדו להתקבל לישיבת ראדין וקיבלו מרן החפץ חיים באור פנים ובירכו].

קביעות עתים לתורה - מהותה

מהות הקביעות היא להרגיש בשעת הלימוד שהוא עכשיו 'באמצע' דבר, וממילא כאשר אדם עסוק בדבר מסוים הוא אינו פנוי לכל דבר קטן, ועי' בשע"ת (בשו"ע שם) שכתב וז"ל: "וכתב בר"ו בשם מז"ה, דן את הדין בלא נטילת שכר עולה לקביעות עתים, אבל בשכר וכן במלמד תינוקות בשכר אינו עולה, ועיי"ש שמסופק הלומד בישיבה

לתקן את צורת הקביעות של הציבור

צריך שיהיה ניכר אצל כל אחד שהלימוד חשוב לו יותר מכל דבר אחר, לא להפסיק באמצע הלימוד, ואפי' שלומדים כל היום אבל צריך שיהיה זמן של 'קביעות עתים' שאותו הוא לא מזיז בשופ"א, זו ההקדמה לתורה, ובעיקר בסדר ראשון שזהו הסדר העיקרי [כמובא מהגר"א שגם אם אדם צריך לסדר לעצמו סידורים אבל את הלימוד בבוקר שלא יבטל] לבוא בתחילת הסדר, וללמוד ברציפות, בלי לדבר באמצע, בלי להפסיק, לייקר את ערך התורה, לא להפסיד תורה בשביל משהו אחר, זוהי צורת התורה. וזהו תיקון לחטאת ציבור, כשמשתרש דבר בציבור ולא מרגישים כשעושים את זה שזה רע, זה נחשב שהציבור ירד מדרגתו, מי שחטא ושנה נקרא מומר לדבר אחד, כביכול זה בטל אצלו, ה"ה בציבור כשעושים גבול ללימוד - עד שיחה נאה, עד דברים בטלים, זה נקרא שמורידים את התורה מכבודה, כבוד התורה זה הדבר הראשון, ואם לומדים תורה לא כדרגתה חסר בגוף הענין.

אש התורה

התורה ניתנה מתוך האש, התורה צריכה להרתיח בלימוד את האדם כמו אש, את כל הכח העוצמה והחשק להשקיע בלימוד, להעריך את התורה וכפי הערכה לתורה כך הוא יוצר לעצמו בית קיבול יותר גדול לזכות ליותר תורה, לעוד דרגא, לעוד עליה בתורה. כל יום יהיו בעיניך כחדשים, כל יום כשאדם בא ללמוד תורה ולברך על התורה, - הוא צריך להרגיש כאילו היום ניתנה, עם כל ההתרגשות, הכח, והעוצמה. להרגיש: תורה מתוך האש, כלי חמדתו של הקב"ה, שהוא משתעשע עמה בכל יום.

עומדים לפני האדם ב' דרכים, או להיות כעץ שתול על פלגי מים, הוא לומד תורה יומם ולילה ושום דבר לא מזיז אותו, זה נקרא משים על ליבו דברי תורה. או ח"ו כמוץ אשר תדפנו הרוח... וכל אחד מאיתנו שרוצה להגיע לדביקות בתורה להעביר ממנו כל מחשבה אחרת, זוהי הדרך, היות נושא על ליבו דברי תורה.

(ועד לאברכים בעיה"ק ירושלים, ימי הספירה תש"ע)

בנפשנו שלכל הפחות בשעת הלימוד נרגיש שאנו 'באמצע', [אולי זהו הביאור במה שאמרו, דבית ראשון לא ברכו בתורה תחילה, ופי' הר"ן שלא היתה חשובה בעיניהם, כי זהו ענין ברכת אשר בחר בנו להשריש בנפשותינו כי זהו כל חינו], וזהו המכוון בהזכרת מעמד הר סיני, לזכור איך שעם ישראל הלכו למדבר ועזבו את הכל כדי לעבוד את האלוקים על ההר הזה, ועי' בנמו"י (בהל' ס"ת) שכתב אהא דאמרו הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק, פי' שאין לו שכר גדול כ"כ כמי שטרח בכתיבתו, ויש מקום למדת הדין לחלוק ולומר דאלמלא שבאה אליו בלא טורח לא היה עושה אותה. כתבו, מעלה עליו הכתוב כאילו קבלו מהר סיני, שיש למדת רחמים לומר כמו שטורח טורח זה כן היה טורח ללכת במדבר כדי לקבל תורה מהר סיני" ע"כ, הרי שזהו עניינו של מדבר סיני, שטרחו והניחו הכל כדי לזכות לתורה, כי היא היתה משאת נפשם.

לוותר עבור לימוד התורה

והמתנה לקבלת התורה צריכה להיות באוירה הזאת, לחכות לתורה שניתנה מתוך האש, לתורה שהיא כלי חמדתו של הקב"ה, כך צריך לכוון בכל יום ויום בברכת התורה, 'אשר בחר בנו' - שהתורה חשובה יותר מכל דבר אחר, וכך צריך ללמוד את התורה.

וזהו עיקרו של יום שבועות, זמן מתן תורתנו, יום גדול של שמחת התורה, ביום זה אנו מעריכים כראוי את התורה ואת מעלתנו כמקבלי התורה, וכדאיתא בפסחים (סח, ב) דאי לא הוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא, והמבחן בהערכתו לתורה היא כמה הוא נותן ומוותר בעבור התורה ובעבור כתר התורה.

ואם בישיבה לא ניכר שהתורה זה העיקר, זה לא חטא פרטי, אלא זה הוריד את כל התורה ממעלתה, אם הציבור לא מעריך דבר כמו שצריך, זה לגמרי דין אחר, והרי זה כמו שביטלו חלק ממעלתה, אם מהתורה, כאילו זה לא קיים ח"ו.

תחילת הזמן - זמן להמראה רוחנית

"אנו נמצאים בתחילת הזמן. הרמ"א ביו"ד (סי' קע"ט ס"ב) כותב בטעמא דמילתא שמתחילין ללמוד בראש חודש, "ולכן נהגו ג"כ להתחיל ללמוד ב"ח, כי אע"פ שאין נחוץ יש סימן במה שאדם יודע שהוא כנגד המזל", וכי שם הגר"א בביאורו "כמ"ש וכו' יאה רגיל אינש למיכל בריש שתא כו' גרוסו על מיא כו' (הוריות שם כריתות ו' א)", והיינו שזהו סימנא מילתא כמו ה'סימנים' שאוכלים בראש השנה, וממילא כל אחד צריך להרגיש שהוא מתחיל כעת, גם מי שהיה לו קשה עד עתה יכול בהתחלה החדשה להתקדם, והכל נמדד לפי ההתחלה. ימים אלו בתקופת השנה אחרי פסח זהו זמן הפריחה, כל הבריאה מבלבבת, תקופת האביב, וגם מהתורה הימים האלו שמיציאת מצרים ועד מתן תורה הם הימים המסוגלים לקבל את התורה, הכל מתחיל בתקופה הזו".

"בבין הזמנים מעוניינים בחיים קלים, אלו ימים שיש פחות עול, וצריך כעת להתנתק מהחומריות. כיצד עושים זאת? התבוננתי, כאשר מטוס עולה לאויר, קודם כל הוא צריך לנסוע על הקרקע בתנופה חזקה, ורק כך הוא מתחיל לעלות לאוויר, אבל כל עוד הוא לא הגיע לנקודת גובה מסוימת, חייבים לשבת במקום קשורים בחגורות, עם טלפונים כבויים, בלי שום מכשירים טכנולוגיים, אסור לעמוד, המזוודות סגורות, כולם דרוכים, ומתמקדים במטרה אחת ויחידה - להגיע לגובה".

"והתבוננתי שזהו משל טוב עבורנו. תחילת הזמן עד שבועות זהו הזמן של ההמראה, כעת עולים לגובה, כעת חייבים דריכות מוחלטת בלי שום היסח הדעת, כולם כעת בהמראה - בעליה, ועד אז אין טלפונים ואין שום דבר אחר שמפריע את הריכוז והעיסוק בעליה. אין שום מחשבה אחרת מלבד מחשבת העליה לגובה, רק לעלות. בבין הזמנים מטבע הדברים עוסקים יותר בחומריות, ואיך מתנתקים מהחומריות, הרמב"ם בהל' דעות (פ"ב ה"ב) מבאר את הדרך לרפא תכונות רעות, "אם היה רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מדה בינונית שבכל דעה ודעה" כעת כשחוזרים מחוץ לביהמ"ד צריך התנתקות מוחלטת מכל החומר, "ירחיק עצמו לקצה השני". סוגלת הימים האלו כשמתחיל הזמן וניתנים כוחות מיוחדים וסייעתא דשמיא, וה'התחלה' היא מעתה ועד שבועות."

"כשאדם מציב לעצמו מטרה להגיע למתן תורה הוא יגיע, כשסופרים את העומר מגיעים ליעד, אבל בלי ציפיה ושאפיה א"א לזכות להגיע למתן תורה. ותורה צריכה תפילה, כמש"כ בגמ' בסוף מס' נדה (ע:): ותפילה צריכה מוסר, הכל כרוך זה בזה." (מתוך משא פתיחת הזמן, תשע"ח)

ישנה לב מבקשי התורה

לרגל לימוד המסכתא
בהילי התורה והשיבות

ניתן להשיג את
ספר

שיעורים בסנהדרין

מתורת רבינו מרן ראש הישיבה
האגודת שמואל מרקוביץ שליט"א

בכניסה להילי התורה בישיבה הקדושה

ובן בטל': 0747-34-64-65

צור התורה
כמו"נ ניתן להשיג את שאר הספרים
שייל' על ידי המכון

לתרומות והנצחות:

מכון 'צור התורה'

0747-3464-65

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

לבקשת רבים

ניתן להשיג שוב את המהדורה השלישית
של הקובץ "קבלת התורה"
אסופת שיחות ומאמרים מרבינו מרן שליט"א
שנאמרו לקראת יום מתן תורה

לעילוי נשמת

הרב ישראל בן
הרב יעקב זצ"ל
נתרם ע"י נכדיו שליט"א

לעילוי נשמת

הרבנית מרת
רבקה בת רבי
פנחס ע"ה
נתרם ע"י בני המשפחה